

УДК 007: 304: 070 (477)

О. О. Ковальчук

ПРОБЛЕМНО-ТЕМАТИЧНИЙ І ЖАНРОВИЙ КОНТЕНТ ЖУРНАЛУ «ЖІНКА»

У статті подано результати контент-аналізу пономерного тематичного та жанрового наповнення номерів видання за січень – липень 2015 р.

Ключові слова: гендер, жіночий журнал, «Жінка», проблемно-тематичний, жанровий, контент.

I. Вступ

Дослідження головного українського жіночого журналу «Жінка» є складником ґендерних студій, практикованих на кафедрі історії журналістики Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Серед ґендерознавців слід назвати І. Барановську, М. Богачевську-Хом'як, А. Волобуєву, М. Гавришко, В. Демченка, Т. Давидченко, І. Дяченко, Т. Землякову, Н. Клименко, С. Костя, Л. Мазур, Г. Маркову, М. Музичку, Н. Олійник, Н. Остапенко, Н. Сидоренко, М. Скорик, В. Слінчук, Т. Старченко, О. Сушкову, С. Хрисанову та ін., особливо виділивши О. Поду, яка, зокрема, вивчала головний український жіночий часопис періодів 1920-х, 1940–1980-х рр.

II. Постановка завдання

Метою статті є проведення контент-аналізу пономерного тематичного та жанрового наповнення номерів видання за січень – липень 2015 р. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: виявити теми кожного номера в названих місяцях; визначити жанрове оформлення публікацій кожного проаналізованого номера.

III. Результати

Для встановлення тематичного наповнення журналу «Жінка» було проведено контент-аналіз пономерної тематики номерів видання за січень – липень 2015 р. Результати дослідження унаочнено в табличному вигляді (у зв'язку з браком площі таблиці наведено вибірково) (табл. 1–4). Аналогічне дослідження за січень-липень 2015 р. за тією самою методикою було проведено стосовно жанрового контенту журналу «Жінка», включаючи ґендерний компонент.

Таблиця 1

Контент-аналіз пономерної тематики номерів журналу «Жінка» за січень 2015 р.

Теми номера	Кількість публікацій на визначену тему	Кількість публікацій на визначену тему по відношенню до всіх публікацій номера, %
Культура народів світу	1	0,80
Культура	9	7,14
Духовний світ людини	2	1,59
Рукоділля, косметика, гороскоп	29	23,01
Виробництво	4	3,17
Спорт	2	1,59
Природа України	7	5,55
Філософія	2	1,59
Релігія	1	0,80
Мистецтво	3	2,38
Художня література, фольклор	18	14,28
Сім'я (стосунки, готування їжі)	10	7,93
Здоров'я	2	1,59
Музика	2	1,59
Фото	20	15,87
Мода	2	1,59
Любов до природи	1	0,80
Інше	11	8,73
Разом	126	100,00

Використані жанри в номері за березень 2015 р.

Жанри	Кількість публікацій, написаних у визначеному жанрі	Кількість публікацій у визначеному жанрі по відношенню до всіх публікацій номера, %
Замітка	105	56,15
Фотозамітка	31	16,58
Інтерв'ю	2	1,07
Лист у журнал	5	2,67
Кореспонденція	1	0,53
Портрет	1	0,53
Огляд	2	1,07
Фотопортрет	12	6,44
Репліка	1	0,53
Замальовка	2	1,07
Есе	2	1,07
Новела	1	0,53
Вірші	6	3,21
Нотний запис	1	0,53
Ілюстрації	15	8,02
Разом	187	100,00

Таблиця 3

Використані групи жанрів у номері за травень 2015 р.

Групи жанрів	Кількість публікацій, написаних у жанрах визначеної групи	Кількість публікацій у жанрах визначеної групи жанрів по відношенню до всіх публікацій номера, %
Інформаційні	46	49,46
Аналітичні	23	24,73
Художньо-публіцистичні	1	1,08
Жанри художньої літератури	7	7,53
Жанри візуальної комунікації (без фото)	16	17,20

Таблиця 4

Гендерний компонент публікацій у номері за липень 2015 р.

Стать	Кількість публікацій на визначений гендерний компонент	Кількість публікацій на визначений гендерний компонент по відношенню до всіх публікацій номера, %
Жінки	43	25,45
Чоловіки	7	4,14
Спільні публікації	7	4,14
Не стосуються гендеру	112	66,27

IV. Висновки

З першого ж дня незалежності Батьківщини головний жіночий журнал країни боровся за організацію в суспільстві соціально-політичного й культурного процесу та відповідного дискурсу, за збереження рідної мови. При цьому особлива роль відводилася саме українським жінкам як берегиням роду, сім'ї, вихователькам майбутніх поколінь у свідомому патріотичному дусі. Найбільш популярні теми журналу: культура, духовний світ людини, релігія, наука, освіта, філософія, психологія, право, виробництво, АПК, інформаційні технології, спорт, здоров'я, сім'я, мода, рукоділля, косметика, гороскоп, любов до природи, сад, город, дозвілля художня література, фольклор тощо.

Промовистими є нові рубрики журналу, запропоновані редакцією своїм читачкам. Так, рубрика «Світло вічних істин» знайомить з людьми багатого внутрішнього світу, носіями вічних людських цінностей. Враховуючи складність, поліфонічність такого роду публікацій, редакція «Жінки» доручала їх підготовку не випадковим експертам, а перевіреним авторам, таким, наприклад, як член редколегії, відома українська письменниця Н. Околітенко. Ця авторка вміє ретельно розробити тему, вміло її подати, і результативність такої роботи – численні листи та відгуки, що надходять до редакції. Інші автори (В. Тертичний, Л. Лисенко, С. Ференець, Л. Хомишин та ін.) спеціалізувалися на показі добрих вчинків пересічних людей, часто селян, які, на відміну від містян, мають більше можливостей приділити альтруїстичну увагу ближньому й серед яких у «Жінки» зберігається найбільш вдячна частина читацької аудиторії.

У зв'язку з воєнним конфліктом на Донбасі редакція вирішила напряму не брати участь у політичному дискурсі, але надати психологічну допомогу людям, чия психіка постраждала від бойових дій. З цією метою редколегія запровадила рубрику «Психологічний практикум», яку вела досвідчений спеціаліст, постійний автор видання Н. Ясинська.

Напрочуд важливі для редакції жіночого журналу рубрики «Ситуація» і «На життєвих стежках», в яких розміщувалися матеріали дидактичного характеру: вони показували читачам різноманітні життєві ситуації, що склалися в результаті тих чи інших учинків (частіше неправильних), і

закликали усвідомити відповідальність за можливі негативні наслідки від прийнятого конкретного рішення.

Матеріали про вершини кохання (роман А. Аплаксіної та письменника М. Коцюбинського), поезії (зустріч з правнуком поета В. Сосюри), шедеври архітектури та скульптури (місто Бучач Тернопільської області) – прерогатива постійної авторки О. Головецької.

Тема національної культури у різноманітних її проявах обов'язково була присутня в кожному номері. Читачі дізнавалися про майстрів гаптування, народних ремесел, образотворчого мистецтва, художньої літератури з різних областей країни. При цьому журнал підкреслював самобутність кожного регіону, де такого роду твори мали свої неповторні особливості. Поряд з подібними публікаціями редакція знайомила читачів з явищами культури народів світу, довіряючи таку делікатну справу авторитетним експертам – наприклад, докторанту Інституту проблем виховання Національної академії наук України А. Солодкій.

«Родзинкою» кожного номера є вкладка «Краса та затишок». Використовуючи матеріали цієї вкладки, самій читачці можна підгледіти собі модний фасон сукні, костюма, розкрити одяг, зв'язати светр, обрати візерунки для панно, що прикрасять інтер'єр квартири, повторити майстер-класи з виготовлення різних корисних дрібних виробів, не відстати від трендів косметології, прочитати свіжий гороскоп, розгадати непростий кросворд тощо. Крім цих, взагалі-то, традиційних для жіночих періодичних видань матеріалів, «Жінка» регулярно публікувала вишивки кожної окремо взятої області України, що особливо віталось читацьким активом видання.

З особливостями дрес-коду та гарними манерами читачів журналу знайомила радник міністра закордонних справ України Г. Науменко, а з останніми трендами у світі моди – О. Солодка.

Рекомендації щодо здорового харчування редакція розміщувала в рубриках «Не дайте себе обманути» та «Смачного». Причому в останній публікувалися не випадкові замітки, взяті із сумнівних джерел, а перевірені часом рецепти, які читачки журналу із задоволенням використовували в себе на кухні.

Обов'язковою була рубрика «Ваше здоров'я», яку вела кандидат медичних наук Б. Влазнева.

Сторінка для дітей відводилася віршам поетес Т. Коломієць, О. Кротюк, М. Пономаренко, малюнкам заслуженого художника України А. Кохана.

Достатньо багато уваги журнал приділяв проблемам взаємодії з іншими ЗМІ, охоче надаючи свої сторінки таким виданням, як «СонцеСад», дитячий журнал «Малюно». Гостями «Жінки» були засновник і головний редактор газети «Вечірній Коростень», редактор дитячого журналу «Аллочка-дошколярочка», видавець літературно-художнього альманаху «Просто на Покрову» В. Васильчук з Житомирської області, поет, публіцист, видавець газет «Луганський край» і «Літературної газети» М. Малахута з Луганська. Класикам (поети В. Сосюра, Д. Павличко, М. Луків, прозаїк О. Забужко) і любителям (В. Куйбіда, О. Слоневська, Г. Синичич та ін.) видання намагалося приділяти однакову увагу. Тут слід відзначити літературний дебют на сторінках журналу О. Степової: під цим псевдонімом заховалася луганчанка із зони бойових дій.

Краса рідної природи висвітлювалася у постійній рубриці «Заповідники України».

Універсальне періодичне видання, розраховане на усі верстви читацького загалу, передбачає прищеплення масовій аудиторії загальнолюдських гуманітарних цінностей. Цієї стратегічної мети можливо досягти у тому числі й завдяки творам масової літератури, орієнтованим на культурно-освітні, просвітницько-виховні, пропедевтико-дидактичні та розважально-рекреаційні функції. Саме такий напрям обрала редакція журналу «Жінка» в останню чверть століття свого функціонування. Бренд головного жіночого друкованого органу країни, до якого звикли українські читачки різного віку разом з їхніми родичами чоловічої статі, забезпечував сталі тиражі та залучення до постійної первинної аудиторії ще потенційних і випадкових шанувальників періодики.

Кохання, уславлення сімейних цінностей, збереження родини, допомога в орієнтації щодо пошуків своєї «половинки», щасливі та нещасливі любовні історії, шлюбні оголошення – це ті редакційні «козири», які завжди привертатимуть увагу до публікацій штатних кореспондентів і позаштатних авторів журналу «Жінка». Медіа-тексти презентовані у рубриках «Ситуація», «На життєвих стежках», «Оповідання». У перших двох рубриках виступали штатні працівники редакції та досвідчені журналісти з авторського активу видання, котрі черпали свої фабули та сюжети з найбільш типових читацьких листів.

Збагачували життєвий досвід читачів журналу «Жінка» щасливі та нещасливі любовні історії, викладені в рубриці «Оповідання». Цій же меті були підпорядковані листи читачів, які друкувалися щонайменше в рубриці «Контакт».

Журнал за своєю типологічною природою не є ілюстрованим, однак на своїх сторінках дуже багато місця відводить фотографіям, малюнкам, колажам тощо. Це пов'язано з контентною універсальністю видання, розрахованого на всі верстви населення.

Редакція журналу проводила серед читачів конкурс «Мого роду коріння», публікуючи в міру надходження листів найбільш вдалі твори кореспондентів, читацькі конференції з виїздом на місця (як правило, туди, де більш за все і де менш за все передплатників), звітуючи про їх проведення на сторінках видання. У 2015 р. такі заходи були особливо популярними як серед співробітників редакції, так і серед читацької маси у зв'язку з 95-річним ювілеєм головного жіночого журналу країни.

Загалом на початку 1990-х рр. редакція «Жінки» спиралася більше на традиційну жанрову модель універсального європейського щомісячного видання зразка другої половини ХХ ст.: аналітика (більше ніж 40% матеріалів номера), твори художньої літератури, супроводжувані малюнками, колажами (майже 40% матеріалів номера), інформування (решта журнальної площі).

У свою чергу, ринковий прес редакція жіночого часопису відчула на собі у вигляді різко зрослих цін на папір і змушеного скорочення штатних і позаштатних кореспондентів. Тенденція урбанізації позначилася на скороченні публікацій про села на користь міст. Тим самим підривалася чимала аудиторія жіночого журналу, яку традиційно становили сільські читачки.

Було вивчено творче обличчя журналу «Жінка» на рівні жанрової палітри. Зафіксовано зміну обсягу жанрових матеріалів номера «Жінки» початку 1990-х і початку 2000-х рр. Якщо з 1992 р. редакція головного українського жіночого журналу спиралася на симбіоз аналітики, художньої літератури та малюнків, то десять років потому й до сьогодні панує інфотейнмент (до 80% щомісячного номера займають інформаційні жанри, жанри художньої літератури та візуальної комунікації), відтісняючи в тінь аналітику (більше ніж 19% журнальної площі кожного номера та художню публіцистику – менше ніж 1%).

У групі інформаційних жанрів лідирують замітка, фотозамітка, інтерв'ю, звіт, фотозвіт, фотоінтерв'ю. Практично відсутній жанр репортажу, що легко пояснюється місячною періодичністю виходу в світ видання.

У групі аналітичних жанрів слід відзначити беззаперечні позиції фотопортрету, який часто підкріплюється жанром портрету. Загалом портретистикою «Жінки» опікуються досвідчені журналісти Л. Чечель, М. Цивірко, М. Моторний, М. Васьо, О. Жук. Вони знайомлять читачів з музичними, художніми, вченими та спортивними талантами (власником унікального голосу, співаком А. Василенком, скрипалем світового рівня В. Попадюком, 9-річною піаністкою К. Михайличенко, обдарованими художницями Л. Тищенко і Л. Кубай, ученим-мікологом М. Зеровою, світовою чемпіонкою, шахісткою М. Музичук, переможницею юніорського чемпіонату країни з вільної боротьби О. Зелених і т.д.). Крім цього, практично в кожному номері можна зустріти жанр листа у газету: редакція постійно підтримує зв'язок зі своєю аудиторією, охоче друкуючи листи читачів. Часто використовуються жанри кореспонденції та замальовки, менше – фотокореспонденції, статті, огляду, фотоогляду та репліки.

У групі художньо-публіцистичних жанрів редакція «Жінки» використовувала винятково жанр есе.

Для подачі читачам життєвих проблем або ситуацій редакція «Жінки» найчастіше використовувала жанрову форму замальовки, рідше – есе.

У групі жанрів художньої літератури лідирували оповідання та вірші. Часто публікувалися нотні записи. У поодиноких випадках використовувалися жанри казки, новели, притчі та повісті.

У групі жанрів візуальної комунікації (без урахування фотографій, що входили складовою до груп інформаційних та аналітичних жанрів) вміщувалися малюнки, колажі, інфографіка тощо.

Середній показник кількості публікацій щомісячного номера з ґендерним компонентом становить: публікації, так чи інакше пов'язані з жінками, – 16–25% (що є цілком природним для жіночого журналу); публікації, так чи інакше пов'язані з чоловіками, – 4–10%; публікації, так чи інакше пов'язані і з жінками, і з чоловіками одночасно, – 4–9%. Решта матеріалів не стосувалася ґендеру.

З початку 2000-х рр. ситуація в країні з ринком періодики принципово змінилась у зв'язку з удосконаленням комп'ютерної техніки та графіки, можливостей веб-павутиння тощо. Для збереження своєї постійної масової аудиторії в умовах зрослої кількості доступних медіа-джерел журнал «Жінка» змушений був перейти на концепцію інфотейнменту, збільшивши в складнику «information» кількість матеріалів, виконаних в інформаційних жанрах, а в складнику «entertainment» – розважальних публікацій з одночасним збільшенням жанрів візуальної комунікації (приміром, інфографіки тощо). Хоча й тут слід зауважити: часто так звані розважальні матеріали мали наліт морального повчання та виховання читачів. Аналітика відійшла в тінь інфотейнменту, а рівень художньо-публіцистичних публікацій помітно знизився. За таких умов серйозна публіцистика «Жінки» про насущні проблеми та потреби пересічних людей рано чи пізно мала поступитися місцем глянцю.

Вважаємо за необхідне продовжувати науково-прикладне вивчення питання функціонування універсально-спеціалізованого (ґендерного) та спеціалізованого глянцевого щомісячних журналів у порівняльному ключі.

Список використаної літератури

1. *Жінка*. 2015. № 1. Січ. 32 с.
2. *Жінка*. 2015. № 2. Лют. 32 с.
3. *Жінка*. 2015. № 3. Берез. 32 с.
4. *Жінка*. 2015. № 4. Квіт. 32 с.
5. *Жінка*. 2015. № 5. Трав. 32 с.
6. *Жінка*. 2015. № 6. Черв. 32 с.
7. *Жінка*. 2015. № 7. Лип. 32 с.

Стаття надійшла до редакції 23.08.2017.

Ковальчук Е. А. Проблемно-тематический и жанровый контент журнала «Жінка»

В статье представлены результаты контент-анализа пономерного тематического и жанрового наполнения номеров издания за январь – июль 2015 г.

Ключевые слова: *гендер, женский журнал, «Жінка», проблемно-тематический, жанровый, контент.*

Kovalchuk O. The Problematic, Thematic and Genre Content of the Magazine «Zhinka» («Woman»)

The content analysis of the problematic content, the thematic content and the genre content of the issue numbers of the magazine «Zhinka» («Woman») for January-July 2015 is conducted in the article.

The creative face of the magazine «Zhinka» at the level of subjects, problems and the genre palette was studied.

From the first day of the Independence of the Motherland, the main women's magazine of the country fought for the organization of social-political and cultural process in the society and appropriate discourse, for preserving the native language. In this case, a special role was assigned to Ukrainian women as guardians of the family, families, educators of future generations in a conscious patriotic spirit. The most popular topics of the magazine are culture, spiritual world of man, religion, science, education, philosophy, psychology, law, production, agro-industrial complex, information technology, sports, health, family, fashion, needlework, cosmetics, horoscope, love to Nature, garden, city, leisure fiction, folklore, etc.

In the group of information genres leading news, photonews, interview, report, photoreport, photo-interview. In the group of analytical genres it should be noted the uncontested position of a photoportrait, which is often backed up by the genre of a portrait.

In almost every issue you can find the genre of a letter to the magazine: the editorial staff constantly maintains a connection with his audience, eagerly typing readers' letters. Often, genres of correspondence and sketch are used, less – photocorrespondence, article, review, photoreview and replica.

In the group of publicistic genres, the editorial staff of «Zhinka» exclusively the genre of essay used.

In the group of genres of fiction, the leading stories and poems. Often, notes were published. In rare cases, genres of fairy tales, short stories, proverbs and novels were used.

In the group of visual communication genres (without taking into account the photographs included in the groups of informational and analytical genres) there were drawings, collages, infographics, etc.

Key words: *gender, women's magazine, «Zhinka», the problematic content, the thematic content, the genre content.*